

Книга джунглів та Друга книга джунглів

Про книгу

Славетна "Книга джунглів" уперше приходить до українського читача у своєму первісному вигляді. Видання, яке ви тримаєте в руках, містить усі історії про Мауглі, а також авторську передмову, іменний покажчик, всі вірші та маловідомі оповідання з життя тварин та людей, які існують на межі життя і смерті, покори і переступу, щомиті реалізуючи славетні Закони джунглів. До 150-річчя з дня народження Ред'ярда Кіплінга. Для середнього та старшого шкільного віку.

Ред'ярд КІПЛІНГ

КНИГА
ДЖУНГЛІВ

© Видавництво Богдан

www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-8389-8

ДЖОЗЕФ РЕД'ЯРД КІПЛІНГ

КНИГА ДЖУНГЛІВ

та

ДРУГА КНИГА ДЖУНГЛІВ

(повне видання без пропусків і скорочень)

переклад з англійської

Оповідання

До 150-річчя з дня народження Ред'ярда Кіплінга

Бібліотека світової літератури для дітей у 100 томах
«СВІТОВИД» заснована 2004 року

Вступне слово *Володимира Чернишенка*
Ілюстрації *Джона Локвуда Кіплінга, Вільяма Генрі Дрейка, Пола Френзі*

Перекладено за виданням: R. Kipling 'The Jungle Book & The Second Jungle Book' —
Wordsworth Editions. — 2007.

Переклад з англійської: В. Чумак, Д. Кузьменко, В. Чернишенко
Переклад віршів: О. Смольницька, Н. Тисовська, В. Чернишенко

Видання підготоване за сприяння Кіплінгівського товариства, Велика Британія.

Edition is facilitated by Kipling Society.

Для обкладинки використано картину Івонни Делво «Last Refuge» /
Yvonne Delvo («Bridgeman images», всі права застережено). За люб'язної допомоги
Кіплінгівського товариства Великобританії (Kipling Society).

Славетна «Книга джунглів» уперше приходить до українського читача у своєму
первісному вигляді. Видання, яке ви тримаєте в руках, містить усі історії про Мауглі, а

також авторську передмову,

іменний покажчик, всі вірші та маловідомі оповідання
з життя тварин та людей, які існують на межі життя і смерті,
покори і переступу, щомиті реалізуючи
славетні Закони джунглів.

До 150-річчя з дня народження Ред'ярда Кіплінга.

Для середнього та старшого шкільного віку.

ЗАКОН ДЖУНГЛІВ РЕД'ЯРДА КІПЛІНґА

У «Блісс-Котейдж» я мав кабінет сім на дев'ять футів, від грудня до квітня шар снігу надворі сягав підвіконь. Саме там я і почав писати історію про дроворубів у Індії, у якій вперше з'явився хлопець, зрощений вовками. У тому спокої і непевності 1892 року я пригадав також історію «Леви-масони» із дитячого журналу, а ще — книжки Хаттарда. Коли ця ідея міцно засіла у мене в голові, прийшла черга працювати перу. Так я взявся писати історії про Маутлі та про тварин, які згодом переросли у «Книгу джунглів».

Дж. Р. Кіплінґ, «Децо про мене».

1892 року Кіплінґ щойно перетворився із англо-індійця на англо-американця. Разом з його молодого дружиною Керолайн (у дівочтві — Белестьєр) вони осіли у Новій Англії. Братлборо — глухе містечко у штаті Вермонт — було батьківщиною Керолайн. Її кузен Бітті Белестьєр люб'язно відступив Кіплінґам за невеликі гроші ділянку землі під будівництво. А тим часом молоде подружжя мешкало у невеликому мурованому котеджі, Керрі чекала на першу дитину — Джозефіну — а Ред'ярдові засіла у голові думка про хлопчика, годованця вовків...

Індія ще ніколи не була так далеко від письменника, як тієї холодної осені 1892 року. Окрім іще свіжих спогадів Кіплінґ мав перед собою на столі й досить свіжу літературу — лише щойно видану книжку свого батька «Люди та звірі в Індії». Вона описувала звичаї та вірування народів Індії, які стосувалися диких та свійських тварин. Крім того, щойно у 1892 році вийшла книжка вже знаного на той час Генрі Райдара Хаггарда «Нада», у якій одного з героїв рятує від лева вовк — король племені вовків. Інша історія, про яку сам Кіплінґ згадує, коли пише про витоки «Книги джунглів» — нині забута новела Джеймса Грінвуда «Король лев», опублікована у «Хлоп'ячому журналі» 1862 року. За фабулою оповідання леви мають власну ієрархічну структуру і навіть воюють з агресивним племенем бабуїнів¹.

Кіплінґ не даремно поселив свого Маутлі на Сіонійській рівнині — це одне з небагатьох місць Індії, де він ніколи не бував. Так само не бував він і за полярним колом («Квікверн», «Білий тюлень»). Особистий досвід разом із енциклопедичними знаннями, набутими

з книжок, а чи почерпнутими з розмов із відомими мандрівниками, стали основою оповідань «Книги джунглів».

Цікаво, що найперша Кіплінгова історія про хлопчика з джунглів є хронологічно останньою і найбільш контроверсійною з усіх. Вона і публікувалася як правило окремо від інших, а нині є найменш відомою. У новелі «У лісі Рукх» вже дорослий Мауглі зустрічається з білою людиною на лісоповалі. Більшість дослідників сходяться на тому, що Мауглі «Книги джунглів» і хлопець з новели «У лісі Рукх» — абсолютно різні особи². Тим не менш, уже у листопаді 1882 року було написано найпершу історію про справжнього Мауглі — «Брати Мауглі». У 1893-1894 роках історії «Книги джунглів» виходять друком у різних часописах, а наприкінці 1894 року з'являються під однією палітуркою.

Важливо, що Кіплінг, згадуючи про «Книгу джунглів», має на увазі не «історії про Мауглі», а «історії про тварин». Ще б пак, адже історії, у яких фігурує Мауглі, чергуються з оповіданнями про життя тварин та людей в Індії, яким автор надавав аж ніяк не меншого значення, ніж знаним і улюбленим у нас історіям про хлопчика з вовчої зграї. Головним чином у 1894 році, а частково у 1895, було написано нові оповідання, згодом видані як «Друга книга джунглів» (1895). Частково їх було написано у Братлборо, а деякі — «Пурун Багатове диво», «Гробарі», «Квікверн» — під час гостин у батьків, які на ту пору вже перебралися до Англії й мешкали у Вілтширі. Судячи з усього, історії про Мауглі та не про Мауглі писалися впереміш.

Уважний читач безумовно відзначить, що попри зовнішню несхожість цих двох пластів оповідань, які складають обидві «Книги джунглів», вони багато у чому доповнюють один одного. Найкраще це помітно на прикладі Закону джунглів, описаного та переказаного Кіплінгом у однойменному вірші, який завершує оповідання про Мауглі «Звідки Страх узявся». Чіткі, суворі й логічні закони джунглів виявляються кодексом норм поведінки, необхідним для виживання Зграї та її членів. Попри те, що фраза «Закон джунглів» з чиеїсь легкої, але не надто вірної руки стала синонімом безкарності та власне беззаконня, самі закони виявляються гуманними і справедливими: поділитися зі слабшим, нагодувати матір, яка годує дітей, не заводити полювати побратимові, не розсваритися...

Однак, у оповіданні «Гробарі» діє вже трохи інший закон: «право з'їсти і бути з'їденим», про яке говорять між собою шакал і крокодил-маґер. Тут уже ні про гуманність, ані про справедливість не йдеться. Але це теж закон... певною мірою. У «Слугах Її Величності», де йдеться про табірних тварин британської армії, законом є сліпе скорення наказові. Мули, воли, коні — ці тварини мусять коритися наказу, хоч і не завжди розуміють його сенс, і це теж ключ до виживання на війні або, принаймні, — ключ до перемоги. Настанови табірних тварин більше скидаються на Закони джунглів, але тільки їхнє безпосереднє порівняння допоможе сформувавши повну картину і знайти між ними вагомні відмінності. «Пурун Баґатове диво» знайомить читача із законами людського суспільства, найкраще помітними при зустрічі жебрака Пурун Баґата з полісменом, а також і закони пошуку істини — Шляху, яким іде майбутній святий. Це відсторонені закони, які перетинають нитки зв'язку з реальністю, але... які можна дивним чином порушити і досягти неочікуваного результату.

Вочевидь, за задумом Кіплінґа, лише комплексне прочитання історій «Книги джунглів» може сформувавши цілісний погляд і на Закон джунглів, і на зв'язок людини і тварини, і на роль людини у природі загалом. Між тим, неодноразово з'являлися видання — у тому числі й з відома автора — у яких до «Книги джунглів» включали оповідання про Мауглі у хронологічному порядку, а до «Другої книги джунглів» — решту оповідань. Найперше таке видання з'явилося у 1897 році в Америці. До речі, більшість українських перекладачів насамперед бралися за історії про Мауглі, і робили це так успішно, що багато хто з читачів і не підозрював, що окрім цієї майже повісті, у книжці є ще й інші історії, не менш захопливі. Звичайно, мова не йде про Рікі-Тікі-Таві — про цього героя знають всі, і перекладів його історії українською теж є досить.

Першою книжкою, у якій було вміщено оповідання про Мауглі українською, стало видання «В джунглях» у перекладі Кирила Вербина (Кахникевича), здійснене видавництвом Наукового Товариства імені Шевченка у 1905 році. За ним у 1911 році у видавництві «Лан» вийшла книжка «Нетрі. Брати Моуглі» в перекладі Юрія Сірого (Тищенка).³ Окрім історій про Мауглі

пощастило бути перекладеним і оповіданням «Ріккі-Тіккі-Таві» (виходило у збірках казок у перекладі Юрія Сірого). 1920 року у Відні було перевидано переклад «Братів Моуглі» Ю. Тищенка — тираж 20 000 примірників забезпечив книжці популярність на довгі роки. Історії про Мауглі виходили і в українській діаспорі стараннями «Об'єднання письменників дитячої літератури імені Л. Глібова» (США-Канада).

Радянське повоєнне видання 1956 року «Мауглі та інші оповідання з Книги Джунглів» містило всі оповідання про Мауглі, а крім того оповідання «Квікверн», «Білий тюлень», «Ріккі-Тіккі-Таві» та «Маленький Тумаї». Перекладачами виступили В. Прокопчук і П. Гандзюра, вірші перекладав Л. Солонько. Однак уже видання 1967 року, як і його наступні перевидання, вже містило лише історії про Мауглі. Лише «Білий Тюлень» та «Квікверн» набули розголосу — перше вийшло разом з «Ріккі-Тіккі-Таві» та «Слоненям» у серії «Домашня бібліотечка школяра» в перекладі В. Прокопчука (1959, Державне видавництво дитячої літератури УРСР), а друге — за редакцією О. Мокровольського у «Книзі пригод» без зазначення імені перекладача під назвою «Котуко» (1986, Веселка). Вочевидь для нього було використано якийсь із довоєнних перекладів цього оповідання. Тим не менш, у 1995 році видавництво «Україна» видало книжку «Казки та історії», включивши до неї історії про Мауглі та решту казок із «Книги джунглів», перекладених різними перекладачами у різний час.⁴

У новітній історії української Кіплінґіани зберігаються старі тенденції — видання історій про Мауглі численні, по-різному оформлені, перевидані й наново перекладені, репринтні видання і новинки з барвистими ілюстраціями... Загалом у 2012–2013 роках вийшло друком, для прикладу, понад 10 перевидань казок про Мауглі українською⁵. Дещо інший підхід продемонструвало видавництво «Навчальна книга — Богдан», яке у 2011 році видало книжку «Легенди з Книги Джунглів», у якій було вміщено сім оповідань з «Книги джунглів», тобто всі... окрім казок про Мауглі!

Таким чином, видання, яке ви тримаєте в руках, є першою для українського читача спробою відтворити під однією палітуркою чарівний і різноманітний світ дикої природи, рівною мірою створений

і описаний Ред'ярдом Кіплінгом. У виданні, вслід за канонічними «Книгами джунглів», оповідання розміщено так, як задумував автор. Відтворено також усі поетичні інтермедії, які доповнюють прозову частину або перегукуються з нею.

До цікавинок видання, безумовно, можна віднести відновлення історичної справедливості щодо одного з героїв «Книги джунглів», а саме — пантери Багіри. Історично в українських перекладах Багіра був пантерою жіночої статі, тоді як, за задумом автора, Мауглі у Зграї виховувався чоловічим колективом наставників. Ставлення Кіплінга до жіноцтва і особливості жіночих персонажів у його творах — тема окремої ґрунтовної розмови⁶. І хоча Кіплінг у своїх творах ані недооцінював жінок, ані — тим більше — не принижував їх, однак Багіра — враховуючи його роль у історії та особисті характеристики — все ж не даремно був чоловіком. До речі, перекладач історій про Мауглі, вміщених у цій книжці, просив неодмінно наголосити, що він особисто волів би бачити Багіру жінкою, як це повелося на наших теренах, а поступився лише на вимогу упорядника та редактора видання. Тож не дивуйтеся, коли на сторінках цієї книжки ви зустрінете дужого і небезпечного велетенського чорного kota Багіру, пострах джунглів, приятеля Балу та незмінного наставника й друга Мауглі.

Володимир Чернишенко

Про Кіплінгівське товариство

Кіплінгівське товариство — для всіх, хто цікавиться прозою та віршами, життям і добою Ред'ярда Кіплінга (1865-1936). Це одне з найбільш активних і плідних літературних товариств Британії, і єдине сфокусоване саме на творчості Кіплінга та його місці в англійській літературі, відкрите для членів з усього світу.

Товариство — це зареєстрована громадська неприбуткова організація. Його завдання — визначені Радою і виконувані секретарем і почесними членами — включають:

- організацію спеціалізованої Кіплінгівської бібліотеки в Гейлібері;
- відповіді на запити від шкіл, видавців, письменників та мас-медіа, надання доповідачів для громадських заходів;
- регулярні збори товариства, присвячені творчості Кіплінга;

– забезпечення роботи веб-сайту www.kipling.org.uk для членів Товариства та всіх зацікавлених. Його наповнення даними про життя і творчість Кіплінга;

– щоквартальну публікацію «Кіплінгівського журналу».

Мета журналу, який видає Товариство, — рекламувати й інформувати. Його отримують численні передплатники по всьому світу, а окрім них — бібліотеки, кафедри з вивчення англійської мови та літератури тощо. З 1927 року «Кіплінгівський журнал» публікує такі твори Кіплінга, які рідко коли де й побачиш, важливу історичну інформацію, літературну критику від фахівців. Але, не будучи цілком академічним, журнал має змогу висвітлювати невідомі сторінки біографії та риси характеру Кіплінга: його різноманітні інтереси та багатогранний літературний таланти, який вилився у численні твори — листи, подорожні нотатки, прозу, вірші... Для серйозних дослідників Кіплінга є можливість переглянути архів журналу, починаючи з 1927 року, який зберігається у бібліотеці Товариства (почесний бібліотекар — Джон Вокер, jwawalker@gmail.com).

Редактор «Кіплінгівського журналу» вміщує у ньому новини Товариства, інформацію про організовані Товариством заходи, тексти і статті. Редактором журналу нині є Жанет Монтефіоре (J.E.Montefiore@kent.ac.uk).

Переднє слово

Оскільки подібні твори не обходяться без залучення численних експертів, то й автор цієї книги волів би насамперед висловити велику вдячність своїм консультантам та інформаторам.

Його подяки насамперед адресовано освіченому і відповідальному Багадур Шахові, слону-вагозову номер 174 згідно Індійського реєстру, який, разом зі своєю чарівною сестрою Падміні, люб'язно поділився історією, викладеною в оповіданні «Тумай з роду слонів», а також лівовою часткою відомостей, наведених у «Слугах Її Величності». Пригоди Мауглі було зібрано у різні часи та у різних місцях, інформатори були численні й більшість із них воліли зберегти сувору анонімність. Однак, з огляду на проминулі роки, автор відчуває можливість висловити подяки індійському джентльменові, шанованому мешканцю південних відлогів пагорбів Джако, за його вичерпну характеристику і роз'яснення особливостей побуту його касты; Сахі, більш відомому як Іккі, експерту з усеможливих ґрунтовних досліджень, колишньому члену нині розпущеної Сіонійської зграї; крім того також і мистцю, званому чи не на всіх місцевих ярмарках південної Індії, де він виконує дивовижні танці на втіху цвіту місцевого селянства — він прислужився мені детальною характеристикою тих людей, їхніх звичок та звичаїв. Ці троє так чи інак фігурують в історіях «Тигр, тигр!», «Полювання Каа» та «Брати Мауглі». Для того, щоби окреслити канву «Рікі-Тікі-Таві», автор вдався до помічі одного з провідних герпетологів верхньої Індії, безстрашного і незалежного пошуковця, який — за власним визначенням — волів би «не жити, але знати», відтак решту життя присвятив написанню розвідки «Танатофідія в Індії». Щасливий випадок допоміг авторові, який саме був пасажиром на «Імператриці Індійській», стати в пригоді одному пасажиру... Чим це обернулося для автора — вдячний читач зможе судити з оповідання «Білий тюлень».

Р.К.

БРАТИ МАУГЛІ

Спішить вночі додому Чіл,
Тріпоче Манґ крильми.
Овець-корів заперли в хлів,
Поки надворі ми.
Бо ніч — це час для дужих нас,
Для кігтів та зубів.
Почуйте знову — тим добрих ловів,
Хто джунглів закони завчив.

(Пісня нічних джунглів)⁷

Одного теплого вечора о сьомій годині на Сіонійських пагорбах Батько Вовк прокинувся після денного відпочинку. Він почухався, позіхнув та відчепірів один за одним пазурі, аби остаточно позбутися сонливості. Мати Вовчиця лежала, не спускаючи погляду з чотирьох вертких та верескливих малят. Місяць освітлював вхід до печери, де вони усі мешкали.

— Гррр! — мовив Батько Вовк. — Час знову полювати.

Він саме збирався зіскочити вниз пагорбом, коли невелика тінь з кудлатим хвостом перетнула поріг і проскавчала:

— Най щастя буде з вами, Вождю Вовків. І най щастя та міцні білі зуби будуть з вашими шляхетними дітьми, аби вони ніколи не забували голодних цього світу.

Це був шакал Табакі, лизоблюд, до якого індійські вовки ставилися з презирством, бо його метушня і плітки спричиняли сварки. А ще він жер пацюків та шматки шкіри на звалищах поселян. Одначе вони його також і боялися, бо Табакі, більш ніж будь-хто інший у джунглях, мав схильність до нападів шаленства. Під час тих нападів він утрачав страх перед будь-чим, мчав лісом і кусав усе на своєму шляху. Навіть тигр тікав і ховався, коли Табакі божеволів, адже безумство — найганебніша річ, що може охопити дикого звіра. Ми звемо це сказом, а вони називали це девані, — божевілля, — й утікали.

— Можеш зайти і глянути, — неохоче сказав Батько Вовк, — та тут немає їжі.

— Для вовка — так, — сказав Табакі. — Однак для такої слабкої істоти, як я, навіть суха кістка буде чудовим бенкетом. Хто ми є, Гідурлог, народ шакалів, аби перебирати?

Він поквапився до дальньої стіни печери, де знайшов кістку зі шматком м'яса на ній. Сів і став жваво її гризти.

— Тисяча подяк за цю чудову їжу, — сказав він, оближуючись. — Які ж чарівні шляхетні дітки! Які великі у них очі! І такі юні! Справді, я мав пам'ятати, що діти королів є мужніми від самого народження.

Табакі чудово знав, що немає гіршого знаку, як хвалити дітей просто в очі. Та йому було приємно бачити, як ніяковіють Мати Вовчиця і Батько Вовк.

Табакі спокійно сидів, радіючи зі своїх злих пустощів, а потім злостиво кинув:

— Шир-Хан Великий змінює свої мисливські землі. Він полюватиме серед цих пагорбів до наступного місяця, так він мені сказав.

Шир-Хан був тигром, який жив біля річки Вайнгунґа, за двадцять миль звідси.

— Він не має права! — розізлився Батько Вовк. — За Законом джунглів у нього немає права змінювати свою територію без належного попередження. Він налякає усю здобич на десяток миль навколо, а я... я й так мушу полювати за двох у ці дні.

— Його матір не просто так назвала його Лунґрі, що значить «Кульгавий», — тихо сказала Мати Вовчиця. — Він був кульгавий на одну ногу від народження. Через це він може вбивати тільки людську худобу. І тепер мешканці Вайнгунґи люті на нього, тож він вирішив прийти сюди і розлютити ще й наших поселян. Вони нищитимуть ліс, полюючи на нього, а він буде вже далеко. А ми та наші діти будемо змушені утікати, коли все охопить полум'я. Справді, ми дуже вдячні Шир-Хану!

— Чи маю я передати йому вашу вдячність? — запитав Табакі.

— Геть! — клацнув зубами Батько Вовк. — Забирайся і полюй зі своїм господарем. Ти забагато нашкодив, як для однієї ночі.

— Йду, — тихо сказав Табакі. — Он серед гущавини внизу чуто його гарчання. Я міг вам нічого й не розповідати...

Батько Вовк прислухався — і внизу, в долині, що спускалася до невеликої річки, він справді почув сухе, розлючене, хрипке

і монотонне ревіння тигра, якому не вдалося нічого спіймати і який не переймався тим, що про це дізнаються усі джунглі.

— Дурень! — сказав Батько Вовк. — Починати нічну роботу таким галасом! Чи він думає, що наші олені схожі на дебелих биків Вайнгунги?

— Тихше. Не на бика і не на оленя полює він цієї ночі, — сказала Мати Вовчиця. — Це людина.

Рик змінився на лунке гарчання. Цей шум спантеличував дроворубів та циган, що спали просто неба, і часто змушував їх бігти просто у пащу тигра.

— Людина! — сказав Батько Вовк і вищирив свої білі зуби. — Тьху! Невже мало жуків та жаб біля водойм? Нащо полювати на людину, ще й у наших землях!

Закон джунглів, який не дає безпричинних вказівок, забороняє усім звірам їсти людей, хіба щоб показати дітям, як убивати. Та й тоді звір має полювати далеко за межами мисливських земель своєї зграї чи племені. Справжня причина цього криється у тому, що вбивство людини означало, рано чи пізно, появу білих людей на слонах і з рушницями, та сотень коричневих людей з гонгами, ракетами та смолоскипами. А це приносило лихо для кожної істоти у джунглях. Іншою причиною було те, що звірі вважали людей найслабшими і найбеззахиснішими серед усіх живих істот, тож полювати на них було не варто заходу. Звірі також казали, і це було правдою, що людожери швидко стають хворими і беззубими.

Гарчання стало гучнішим і завершилося розкотистим «Гррр!», що знаменувало атаку тигра.

Однак потім прозвучало виття Шир-Хана, зовсім нетигряче виття.

— Він схибив, — сказала Мати Вовчиця. — Що би це значило?

Батько Вовк вибіг на кілька кроків і почув тигра, який люто гарчав, продираючись крізь хащі.

— У дурня вистачило клепки стрибнути у вогонь табору дроворубів. Напевне, обпік лапи, — буркнув з іронією Батько Вовк. — Табакі з ним.

— Щось піднімається пагорбом, — Мати Вовчиця нашорошила одне вухо. — Приготуйся.

Кущі в гущавині зашелестіли — і Батько Вовк присів, готовий до стрибка. Потім, якби ви могли спостерігати, то побачили б одну з найпрекрасніших речей у світі — вовка, який змінив свій намір. Він відштовхнувся від землі до того, як побачив, на кого стрибає, а потім спробував зупинитися. У результаті він злетів просто вгору на чотири чи п'ять футів, а потім спритно приземлився майже там само, звідки стрибає.

— Людина! — клацнув він зубами. — Людське маля. Дивись!

Перед ним, тримаючись за низьку гілку, стояло голе засмагле маля, що ледь могло ходити. Найслабша і найменша істота, яка коли-небудь потрапляла у вовчу печеру вночі. Малюк глянув на морду Батька Вовка — і засміявся.

— Це людське маля? — запитала Мати Вовчиця. — Ніколи жодного не бачила. Принеси його сюди.

Вовки звикли обережно переносити своїх дитинчат і можуть, якщо необхідно, взяти у зуби яйце та не розтрити його. Тож щелепи Батька Вовка схопили дитя за спину так, що навіть не дряпнули шкіру, і за мить хлопчик уже лежав серед вовченят.

— Яке маленьке! Зовсім голе, але ж яке сміливе! — м'яко сказала Мати Вовчиця.

Дитя розштовхало вовченят, аби дістатися теплої шкіри вовчиці.

— Ого! Він їсть разом з іншими. А це ж дитинча людини! Чи існував коли-небудь вовк, який міг похизуватися, що серед його малюків була людина?

— Доводилося чути про подібні речі, але не в нашій зграї і не в наш час, — сказав Батько Вовк. — Він зовсім безволосий, і я можу вбити його однією лапою. Та поглянь, він дивиться на нас і не боїться.

Місячне світло зникло зі входу до печери, а натомість туди протиснулася велика квадратна голова та плечі Шир-Хана. Табакі крутився позаду і пищав:

— Мій володарю, мій володарю, воно зайшло сюди!

— Шир-Хан робить нам велику честь, — сказав Батько Вовк, хоча в очах його була злість. — Що Шир-Хан бажає?

— Мою здобич. Людське щеня рухалося сюди, — сказав Шир-Хан. — Його батьки втекли. Віддайте його мені.

Шир-Хан дійсно потрапив до вогнища дроворубів, як і казав Батько Вовк, й був дуже лютий через біль в обпечених лапах. Та Батько Вовк знав, що вхід до печери завузький для тигра. Навіть при широкому вході його плечі й лапи були затиснуті, як у людини, якій би заманулося боротися в бочці.

— Вовки — вільний народ, — сказав Батько Вовк. — Вони отримують накази від вождя Зграї, а не від смугастих убивць худоби. Людське дитинча наше, тільки ми можемо його вбити. Якщо захочемо.

— Захочете чи не захочете! Що за балачки? Вбитий бик не позбавить мене належних мені прав! Це кажу я, Шир-Хан!

Рев тигра наповнив печеру, як грім. Мати Вовчиця струснула з себе вовченят і випрямилася, а її очі, як два зелені місяці у п'їтмі, зустрілися з палаючими очима Шир-Хана.

— А я, Ракша, що значить Демон, відповідаю! Людське дитя моє, Лунгрі! Хлопчик не буде вбитий. Він житиме і бігатиме зі Зграєю, і полюватиме зі Зграєю. І зрештою, мисливцю на голих малюків, жабоїде та рибовбивце, він уполює тебе! А тепер забирайся звідси, бо, бачить великий олень, самбур, якого я вбила (зморену худобу я не їм), ти повернешся до своєї матінки, обпечений звіре, кульгавішим, ніж народився! Геть!

Батько Вовк здивовано спостерігав за цим. Він уже майже забув час, коли завоював Матір Вовчицю у чесній битві з п'ятьма іншими вовками, коли вона ще бігала зі Зграєю і коли її називали Демоном не для красного слівця. Шир-Хан міг би виступити проти Батька Вовка, але він не міг встояти проти Матері Вовчиці. Тут вона мала повну перевагу рідної оселі і билася б до смерті. Тож він із гарчанням позадкував із печери, а коли вийшов, то вигукнув:

— Кожен пес гавкає на своєму подвір'ї! Ми ще побачимо, що скаже Згряя на це плекання людських щенят. Воно моє, і рано чи пізно опиниться у моїх зубах, ви, хвостаті злодії!

Мати Вовчиця повернулася до малят, важко дихаючи. Батько Вовк мовив до неї серйозно:

— Шир-Хан правду каже. Маля доведеться показати Зграї. Ти все ще хочеш залишити його?

— Залишити! — вона задихнулася від обурення. — Він прийшов голий, вночі, самотній і дуже голодний. І він не злякався! Дивись, він

уже відштовхнув одного з моїх малих. А той кульгавий м'ясник хотів убити його і втекти до Вайнгунґи, тоді як поселяни будуть полювати у всіх наших землях задля помсти! Залишити? Безперечно, я його залишу. Лежи тихо, маленька жабко. Ти Мауглі, бо Мауглі, тобто Жабкою, назву я тебе. Прийде час і ти полюватимеш на Шир-Хана, як він полював на тебе.

— Але що скаже наша Зграя? — пробурмотів Батько Вовк.

Закон джунглів твердить, що кожен вовк після одруження може полишити Зграю, до якої належав. Та щойно його вовченята будуть достатньо дорослі, аби стояти на власних ногах, він має відвести їх на Раду Зграї, яка зазвичай збирається кожного повного місяця. Це необхідно, аби інші одноплемінники могли впізнати їх. Після цієї перевірки вовченята можуть вільно бігати де завгодно, і доки вони не вполюють свою першу здобич, жоден вовк Зграї не має права чіпати їх. Убивцю вовченята карали на горло, якщо могли знайти, і якщо подумати, то це справедливо.

Батько Вовк дочекався, доки його малі набігалися, а потім у ніч зустрічі Зграї узяв їх, Мауглі та Матір Вовчицю на Скелю Ради — пагорб, вкритий каменями і валунами, де могли сховатися сотні вовків. Акела, великий сірий Самотній Вовк, який був ватажком Зграї через свою силу та спритність, лежав на уламку скелі, а під ним сиділо більше сорока вовків різного віку та кольору. Від сивих ветеранів, які могли самотужки здолати бика, до молодих чорних тріліток, які лише думали, що можуть. Самотній Вовк очолював їх уже рік. Він двічі втрапляв до пасток на вовків, також одного разу люди побили його до смерті і лишили помирати. Тож він добре знав, на що здатні люди... На Скелі було зовсім небагато розмов. Вовченята крутилися у центрі кола, де сиділи їхні матері і батьки. До кожного малого один за одним тихо підходили дорослі вовки, пильно на нього дивилися, і безшумно поверталися на місце. Іноді матір виштовхувала свого малюка подальше під місячне світло, аби впевнитися, що його не пропустили. Акела гучно промовляв зі своєї скелі:

— Ви знаєте закон! Ви знаєте закон! Дивіться добре, вовки!

Стурбовані матері підхоплювали заклик:

— Дивіться... Дивіться добре, вовки!

Нарешті, — шерсть на шиї Матері Вовчиці наїжачилася, коли прийшов час, — Батько Вовк виштовхнув «Мауглі Жабеня», як вони його назвали, у центр. Малюк усівся там, засміявся, і став бавитися галькою, що зблискувала у місячному світлі.

Акела навіть не підняв голову зі своїх лап, а тільки продовжив монотонний заклик:

— Дивіться добре!

Приглушений рев пролунав із-за скель. Це був голос Шир-Хана:

— Щеня моє. Віддайте його мені. Нащо Вільному Народу здалося людське щеня?

Акела навіть не повів вухом. Він сказав лише:

— Дивіться добре, вовки! Що би робив Вільний Народ, якби не закони, які завжди вберігали Вільний Народ? Дивіться добре!

Серед вовків прокотилося гарчання, а один молодий чотирирічний вовк повторив Шир-Ханове питання до Акели:

— Нащо Вільному Народу здалося людське щеня?

Закон джунглів твердить, що коли виникають сумніви щодо прийняття маляти Зграєю, то за нього мають заступитися щонайменше двоє членів Зграї, які не є матір'ю і батьком малого.

— Хто заступиться за це маля? — запитав Акела. — З-поміж Вільного Народу хто заступиться?

Більше жодного звуку не пролунало. Мати Вовчиця зрозуміла, із ким у неї буде наступна бійка, якщо справа дійде до цього.

Однак потім подав голос іще один звір, якому дозволялося бути присутнім на Раді Зграї. То був Балугу, сонливий коричневий ведмідь, який вчив молодих вовків Закону джунглів. Старий Балугу, який міг приходити і йти куди завгодно, бо їв він лише горіхи, корінці та мед, піднявся зі свого місця позаду і проревів:

— Людське маля... людське маля? — мовив він. — Я заступлюся за людське маля. Немає шкоди у людському маляті. Я не вмію гарно балакати, але я кажу правду. Нехай хлопчик бігає зі Зграєю, нехай стане одним із нас. Я вчитиму його.

— Нам треба ще когось, — сказав Акела. — Балугу заступився, а він вчитель для наших малят. Хтось говоритиме, крім Балугу?

Чорна тінь зісковзнула у коло. Це був Багіра, чорний кіт з роду Пантер, повністю темний, немов чорнило, хоч і з плямами пантери, що

ледь відсвічували на світлі, як шовк. Усі знали Багіру і ніхто не бажав опинитися на його шляху. Він був такий же спритний, як і Табакі, такий же міцний, як дикий бик, і такий же відчайдушний, як поранений слон. Та він мав дуже м'який голос, схожий на дикий мед, що скрапує з дерева, і шерсть, м'якшу за пух.

— О, Акело, і ви, Вільний Народе, — промуркотів він. — У мене немає прав на ваших зборах, але Закон джунглів твердить: якщо є сумніви стосовно нового маляти, і якщо це не пов'язано із вбивством, життя цього малого можна викупити. І Закон замовчує, хто може чи хто не може заплатити цю ціну. Чи я правий?

— Так! Так! — вигукнули молоді вовки, які були завжди голодні. — Слухайте Багіру. Маля слід викупити. Це Закон.

— Я знаю, що не маю права говорити тут, тому запитую вашого дозволу.

— Говори, — вигукнуло двадцять голосів.

— Убити голе маля — це сором. Однак, коли він підросте, це вже буде чесно. Балу говорив на його захист. Тепер до слів Балу я бажаю додати одного бика, ще й тлустого бика, щойно вбитого не більше ніж за милію звідси. Якщо ви приймете людське маля згідно Закону. Що скажете?

Одразу здійнявся галас:

— Яка різниця? Він загине під зимовими дощами. Він згорить на сонці. Яку шкоду голе жабеня може завдати нам? Нехай бігає зі Зграєю. Де бик, Багіро? Ми приймаємо людське маля.

Після цього пролунав глибокий рик Акели:

— Дивіться добре, дивіться добре, вовки!

Мауглі все ще був глибоко зацікавлений камінчиками і не звертав уваги на вовків, що підходили до нього один за одним і пильно дивилися. А за мить вони всі вже побігли униз пагорбом за мертвим биком. Залишилися тільки Акела, Багіра, Балу та нові батьки Мауглі. Шир-Хан усе ще ревів у глибині ночі, він був страшенно лютий, що Мауглі не віддали йому.

— О, гарно ревеш, — мовив Багіра з-під своїх бакенбардів. — Та прийде час, коли ця гола істотка змусить тебе ревіти зовсім іншу мелодію. Або ж я зовсім не знаю людей.

— Гарно зроблено, — сказав Акела. — Люди і їхні малюки дуже розумні. Він може знадобитися свого часу.

— Правильно. Це допомога у потрібний час. Бо ж ніхто не може сподіватися керувати Зграєю вічно, — сказав Багіра.

Акела не відповів. Він роздумував про час, який приходить до ватажка кожної Зграї, коли сила залишає його. Він стає усе слабшим, аж доки вовки не вбивають його і не обирають нового лідера. Який теж свого часу буде вбитий.

— Забирай малюка, — сказав Акела Батькові Вовку, — і муштруй як одного з Вільного Народу.

Ось так Мауглі увійшов до Сіонійської вовчої Зграї за ціною бика та завдяки доброму слову Балу.

Тепер доведеться пропустити десять-одинадцять років, бо якщо описувати усі цікавинки про життя Мауглі серед вовків, то знадобиться багато книг. Він зростав із вовчентами, хоча вони, звичайно, вирости дорослими вовками ще коли він лишався дитиною. Батько Вовк вчив його звичаям вовків та знакам джунглів, доки кожен шелест трави, кожен подих теплого нічого вітру, кожен вигук сови високо вгорі, кожна подряпина кажанячих пазурів на корі дерева та кожен сплеск маленької рибки у ставку не означав для нього так багато, як щоденна робота в офісі означає для ділової людини. Коли він не вчився, то сидів на сонці і спав, і їв, а тоді знову спав. Коли він почувався брудним або спітнілим, він плавав у лісових ставках. Коли йому хотілося меду (Балу розказав йому, що мед і горіхи такі ж смачні, як і м'ясо), він дерся на дерево і діставав його — цьому його навчив Багіра. Велетенський чорний кіт міг лежати на гілці та промовляти: «Давай, Малий Братику». Спершу Мауглі чіплявся за гілки, мов лінивець, але згодом він міг стрибати між деревами не гірше за мавпу. Він також отримав своє місце на Скелі Ради, коли збиралася Зграя. Там він звернув увагу: коли пильно дивитися на будь-якого вовка, той опускає очі. Його це розважало і він частенько так чинив. Часом Мауглі діставав довгі колючки з подушок вовчих лап, адже вовки завжди сильно страждали від скабок і шпичаків. Вночі він спускався пагорбом до оброблених земель і з цікавістю розглядав поселення у їхніх хатинах. Однак він не довіряв людям, бо Багіра показав йому квадратний ящик із входом, так хитро схований у джунглях, що Мауглі мало не зайшов

до нього. Багіра розповів йому, що це людська пастка. Більш за все хлопчина любив ходити з пантерою углиб темних гущавин лісу, аби проспати дрімотний день, а вночі подивитися, як Багіра полює. Той полював на всіх підряд, коли почувався голодним, так само робив і Мауглі, але з одним виключенням. Щойно хлопчина підріс достатньо, аби щось розуміти, Багіра пояснив, що йому не можна чіпати худобу, бо він був викуплений для Зграї ціною життя бика.

— Усі джунглі твої, — сказав Багіра. — Ти можеш вбивати будь-кого, на кого стачить твоєї майстерності та сили. Та заради бика, яким було викуплене твоє життя, ти ніколи не повинен вбивати чи їсти худобу, ні малу, ні стару. Такий Закон джунглів.

Мауглі чесно скорився.

І він зростав сильним хлопцем, яким тільки міг зростати той, хто не вчить нічого, окрім премудростей полювання, і не думає ні про що, окрім як про здобуття їжі.

Мати Вовчиця сказала йому раз чи двічі, що Шир-Хан — це істота, якій не можна довіряти. І що колись Мауглі доведеться його вбити. І хоча молодий вовк запам'ятав би цю пораду назавжди, Мауглі забув її, бо був лише хлопчиком, хоч і назвав би себе вовком, якби міг говорити якоюсь із людських мов.

Шир-Хан у той час продовжував бродити джунглями. Акела постарішав і став слабшим, а кульгавий тигр завів собі друзів серед молодих вовків Зграї, які слідували за ним через об'їдки, що він їм лишав. Акела б ніколи цього не дозволив, якби він міг повернути свій авторитет до належного рівня. Шир-Хан лестив їм і напучував, що негоже таким сильним юним мисливцям підкорятися помираючому вовку та людському дитинчаті.

— Мені говорять, — казав Шир-Хан, — що на Раді ви не зважуєтеся поглянути йому в очі.

Від цих слів молоді вовки гарчали і наїжачувалися.

Багіра, котрий усюди мав очі та вуха, знав дещо про це і попереджував Мауглі, що рано чи пізно Шир-Хан уб'є його. Мауглі тільки сміявся і відповідав:

— У мене є Зграя, і ти, і Балу, хоч він і лінивий, та зможе дати пару стусанів за мене. Чого мені боятися?

Одного спекотного дня Багірі спало на думку дещо, народжене з раніше почутого. Можливо, це Іккі дикобраз розповів йому. Коли вони зайшли глибоко у джунглі, а хлопчик лежав на чудовій чорній шерсті пантери, Багіра сказав:

— Малий Братику, як часто я говорив тобі, що Шир-Хан твій ворог?

— Так багато разів, як плодів на тій пальмі, — сказав Мауглі, який, природно, не вмів рахувати. — Що з того? Я хочу спати, Багіро. Шир-Хан — це просто пишний хвіст та гучні балачки, ніби павич Мо.

— Немає вже часу, щоби спати. Балу знає це. Я знаю це. Зграя знає це. І навіть найдурніший лісовий олень знає. Табакі мав і тобі сказати.

— Та ну! — сказав Мауглі. — Табакі вже давно приходив до мене і грубіянив, що я голе людське дитя і ні до чого не годжуся. Та я спіймав Табакі за хвіст і погойдав кілька разів на пальмі, аби навчити кращих манер.

— Це була дурість, бо Табакі вміє чинити лихо. І він розповів тобі справді важливі речі. Розплющ очі, Малий Братику. Шир-Хан не зважиться вбити тебе у джунглях. Та пам'ятай, Акела дуже старий і скоро прийде час, коли він не зможе полювати і перестане бути ватажком. Багато вовків, які оглядали тебе на Раді вперше, вже теж старі. А молоді вовки вірять, як Шир-Хан їх навчив, що людському дитинчаті не місце у Зграї. Мине зовсім мало часу — і ти станеш людиною.

— І що, людина не може бігати зі своїми братами? — запитав Мауглі. — Я народився у джунглях. Я дотримувався Закону джунглів і не було вовка з нашої Зграї, у якого я не діставав скабок із лап. Вони точно мої брати!

Багіра повністю розпрямився і примружив очі:

— Малий Братику, — сказав він, — помацай під моєю щелепою.

Мауглі підняв свою сильну засмаглу руку і під шовковим підборіддям пантери, де могутні м'язи були вкриті лискучою шерстю, хлопчик відчув маленьку лису пляму.

— Ніхто у джунглях не знає, що я, Багіра, ношу цей знак. Знак нашійника. Маленький Братику, я був народжений серед людей, і серед людей померла моя матір — у клітці, в королівському палаці Удейпоре. Саме тому я заплатив ціну за тебе на Раді, коли ти був маленьким голим малям. Так, я теж народився серед людей.

У дитинстві я не бачив джунглів. Люди годували мене через ґрати із залізної миски, доки однієї ночі я не відчув, що я — Багіра, Пантера, а не чиясь забавка. Я розбив слабкий замок одним ударом своєї лапи і звільнився. І саме тому, що я так добре вивчив у людей, я став страшнішим за Шир-Хана у джунглях. Чи не так?

— Так, — сказав Мауглі. — Усі в джунглях бояться Багіру. Усі, крім Мауглі.

— Ох, ти справді людське дитинча, — дуже ніжно сказав Багіра. — І так само, як я повернувся до своїх джунглів, ти маєш, зрештою, повернутися до людей. До людей, які і є твоїми братами. Якщо тебе не вб'ють раніше на Раді.

— Але чому... Чому хтось бажає вбити мене? — запитав Мауглі.

— Глянь на мене, — сказав Багіра — і Мауглі пильно подивився у його очі. Великий пантера опустив голову за хвилину.

— Ось чому, — сказав він, соваючи лапою по листю. — Навіть я не можу дивитися тобі в очі, а я був народжений серед людей, і я люблю тебе, Малий Братику. Інші ж ненавидять тебе, бо їхні очі не витримують твого погляду. Бо ти розумний. Бо ти витягував скабки з їхніх лап. Бо ти — людина.

— Я не знав цього, — понуро мовив Мауглі і насупив свої густі чорні брови.

— Що говорить Закон джунглів? Спершу бий, а потім говори. Ти надміру завбачливий, вони здогадаються, що ти — людина. Будь мудрим. Чує моє серце, що коли Акела схибить на полюванні, — а з кожним разом йому все важче вбити здобич, — Зграя обернеться проти нього і проти тебе. Вони зберуть Раду на Скелі, а потім... а потім... Я знаю! — сказав Багіра і підвівся. — Ти маєш спуститися вниз, до людських хатин у долині, й узяти трохи Червоних Квітів, які вони там вирощують. І тоді, коли прийде час, ти станеш сильнішим за мене, за Балу чи за будь-кого іншого зі Зграї. Здобудь Червону Квітку.

Червоною Квіткою Багіра називав вогонь, бо жодна істота у джунглях не зважується називати його справжню назву. Кожен звір живе у смертельному страхові перед полум'ям й вигадує сотні способів описати його.

— Червоні Квіти? — спитав Мауглі. — Вони ростуть поруч із їхніми хатинами уночі. Я можу трохи дістати.

— Оце говорить людське дитинча, — гордо мовив Багіра. — Пам'ятай, що вони ростуть у невеликих горщиках. Візьми один обережно і тримай при собі, доки він знадобиться.

— Добре! — сказав Мауглі. — Я піду. Та чи ти впевнений, мій любий Багіро, — він почухав рукою розкішну шию пантери і зазирнув у великі очі, — чи ти впевнений, що це все чинить Шир-Хан?

— Впевнений у цьому, як у Зламаному Замку, що звільнив мене, Малий Братику.

— Тоді, присягаюся биком, який викупив мене, я змушу Шир-Хана сповна заплатити за все це, або ж і більше, — сказав Мауглі — та й побіг собі.

— Це людина. Це цілковито людина, — сказав Багіра сам до себе, знову вмоцнюючись. — Ох, Шир-Хане, не було гіршого полювання у тебе, аніж оце полювання на жабку десять років тому!

Мауглі швидко біг усе далі крізь ліс і на душі йому було неспокійно. Він прибіг до печери, важко дихаючи, і подивився униз на долину. Молодих вовків не було вдома, тільки Мати Вовчиця лежала углибині печери і за подихом зрозуміла, що щось хвилює її жабеня.

— Що трапилося, сину? — запитала вона.

— Та Шир-Хан щось розбалакався, — кинув він назад. — Я полюватиму серед ораних земель сьогодні.

І Мауглі подерся униз крізь чагарі до струмка. Там він завмер, бо почув крики Зграї на полюванні, почув рев упольованого самбура і пирхання переслідуваної здобичі. Потім почулися люті й неприємні завивання молодих вовків:

— Акело! Акело! Нехай Самотній Вовк покаже свою силу. Дорогу ватажку Зграї! Стрибай, Акело!

Самотній Вовк стрибнув і... втратив свою владу. Мауглі почув, як клацнули його зуби у повітрі, а потім пролунало скавчання, коли самбур ударив його своїми копитами.

Більше не можна було чекати — і Мауглі кинувся уперед. Пронизливі крики позаду нього стихли, коли він добіг до земель поселення.

— Багіра казав правду, — важко видихнув хлопець, коли сховався у сні під вікном однієї хатини. — Завтра буде вирішальний день і для Акели, і для мене.

Потім він притулив обличчя до вікна і подивився на вогонь у грубі. Він побачив, як дружина землероба піднялася і згодувала полум'ю шматки кори. А коли прийшов ранок із білим та холодним туманом, Мауглі побачив, як людська дитина взяла плетений горщик, обмазаний зсередини землею, наповнила його шматочками тліючого вугілля і вийшла доглядати за коровами у хліву.

— Це й усе? — здивувався Мауглі. — Якщо дитинча може це зробити, то тут нічого боятися.

Тож він вибіг з-за рогу будинку просто на малого хлопчика, вихопив горщик з його рук та зник у тумані, перш ніж малий заплакав з переляку.

— Він дуже схожий на мене, — сказав Мауглі і подув у горщик, як це робила жінка. — Ця штука помре, якщо я її не годуватиму.

І він укинув туди гілки та суху кору. На півдорозі до вершини пагорба він зустрів Багіру, на шерсті якого ранкова роса зблискувала, буцім місячні камінчики.

— Акела схибив, — сказав пантера. — Вони збиралися вбити його минулої ночі, але їм також потрібен ти. Вони шукають тебе на пагорбі.

— Я був на ораних землях. Я готовий. Дивись! — Мауглі підняв горщик з вогнем.

— Чудово! Я бачив, як люди кидають сухі гілки у цю штуку, а потім Червона Квітка розквітає на повну силу. Ти не боїшся?

— Ні. Чому я маю боятися? Я пригадую зараз, — і це не сон, — як я, ще коли не був вовком, лежав біля Червоної Квітки, а вона була тепла і приємна.

Увесь той день Мауглі сидів у печері і підтримував вогонь у горщику. Він кидав у полум'я сухі гілки і спостерігав, як вони після цього виглядають. Хлопець знайшов гілку, яка припала йому до вподоби, й увечері, коли Табакі прийшов до печери і грубо сказав, що на нього чекають на Скелі Ради, він розсміявся так, що Табакі втік. Тоді Мауглі пішов на Раду, не припиняючи сміятися.

Акела, Самотній Вовк, лежав поруч зі своєю скелею, що означало: місце ватажка вільне. Шир-Хан зі своїми молодими вовками вільно ходив туди-сюди із задоволеним виглядом. Багіра лежав поруч з Мауглі, а казанок з вогнем був між колінами хлопця. Коли усі

зібралися, Шир-Хан почав говорити — небачена річ, доки Акела був їхнім лідером.

— Він не має права, — прошепотів Багіра. — Скажи це. Він боягуз, він злякається.

Мауглі скочив на ноги.

— Вільний Народе, — вигукнув він. — Хіба Шир-Хан є ватажком Зграї? Який стосунок тигр має до нашого лідерства?

— Місце ватажка вільне і мене попросили говорити, — почав Шир-Хан.

— Хто просив? — запитав Мауглі. — Чи ви усі шакали, що ластитесь до цього мисливця на беззахисну худобу? Лідерство у Зграї — це справа самої лише Зграї.

Звучали різні вигуки, і «Тихо, ти, людське щеня!», і «Нехай говорить. Він дотримується нашого Закону», але зрештою прогрімів голос старших вовків: «Нехай говорить Мертвий Вовк». Після того, як ватажок Зграї схибив на полюванні, його стали називати Мертвим Вовком, бо жити йому залишилося ой як мало...

Акела стомлено підвів свою стару голову:

— Послухай, Вільний Народе, і ви теж, шакали Шир-Хана. За двадцять сезонів, що я водив вас на полювання, жодного разу ніхто не втрапив у пастку і не був скалічений. Тепер я схибив. Ви знаєте, як це було зроблено. Ви знаєте, як ви підвели мене до незагнаної здобичі, аби показати мою слабкість. Це було дотепно. Ви маєте право вбити мене просто зараз, тут, на Скелі Ради. Тож я питаю, хто підійде покінчити із Самотнім Вовком? За Законом джунглів я маю право вимагати, аби ви підходили по одному, по черзі.

Запала тиша, бо жоден вовк не хотів зійтися з Акелою у смертельному двобої. Тоді Шир-Хан проревів:

— Ач! Чого перейматися цим беззубим дурнем? Він приречений померти! А от людське щеня занадто довго живе серед вас. Вільний Народе, щеня було моє від самого початку. Віддайте його мені. Я стомився від цього безглуздя, коли людина є членом Зграї. Десять сезонів він турбував джунглі. Віддайте його мені, або ж я буду завжди полювати на цих землях, а вам і кістки не віддам. Мауглі — людина, людське щеня, і до мозку моїх кісток я ненавиджу його!

Тоді більш як половина Зграї заревіла:

— Людина! Людина! Який стосунок людина має до нас? Нехай забирається до свого дому.

— Й оберне увесь народ поселень проти нас? — запротестував Шир-Хан. — Ні, віддайте його мені. Він людина, і жоден з нас не може дивитися йому в очі.

Акела підвів свою голову і сказав:

— Він їв нашу їжу. Він спав із нами. Він грався з нами. Він не порушив жодного слова із Закону джунглів.

— А ще я заплатив за нього бика. Цінність бика невелика, але честь Багіри — це те, за що він готовий битися, — сказав Багіра своїм м'яким голосом.

— Бик сплачений десять років тому! — загарчала Згряя. — Чого ми маємо перейматися кістками десятирічної давнини?

— А своїм словом? — запитав Багіра, оголивши свої білі зуби. — Ви ж Вільний Народ!

— Жодне людське щеня не може бігати з народом джунглів, — завив Шир-Хан. — Віддайте його мені!

— Він наш брат у всьому, крім крові, — Акела провадив далі, — а ви хочете його вбити тут! По правді, я жив занадто довго. Дехто з вас став пожирачем худоби, а про інших я чув, що Шир-Хан навчив вас пробиратися вночі до поселень, аби хапати дітей поселян. Тож я знаю, що ви боягузи, тому і кажу це для боягузів. Немає сумнівів, що я маю померти, і моє життя не має ціни, інакше я би запропонував його в обмін на місце для людського малого. Та заради честі Зграї, — речі, про яку ви почали забувати без ватажка, — я обіцяю, що якщо ви відпустите людське дитинча додому, я не буду, коли прийде час, вищиряти свої зуби проти вас. Я помру без боротьби. Це збереже для Зграї щонайменше три життя. Більшого я зробити не можу, але якщо ви погодитесь, то я убережу вас від сорому, який впаде на вас за вбивство безборонного брата, що потрапив до Зграї згідно Закону джунглів.

— Він людина... людина... людина! — гарчала Згряя. І більшість вовків почали збиратися навколо Шир-Хана, чий хвіст від радості піднявся.

— Тепер все у твоїх руках, — сказав Багіра до Мауглі. — Нам не лишається нічого, окрім як битися.

Мауглі підвівся, простягнув руки, тримаючи горщик, а тоді обернувся обличчям до Ради. Він був несамовитий через гнів і скорботу, адже вовки ніколи не говорили йому, як вони його ненавидять.

— Слухайте! — вигукнув він. — Нема потреби у цьому собачому базіканні. Ви так часто говорили мені сьогодні, що я людина, хоча я міг би бути вовком з вами до кінця життя. Що ж, тепер я відчуваю, що ваші слова — правда. Тож я більше не називаю вас моїми братами, а тільки саґами, тобто собаками, як вас звать люди. Що б ви робили чи не робили — це нічого не змінить. Питання стосується мене і, щоб ми краще все роздивилися, я, людина, приніс невелику Червону Квітку, яку ви, собаки, боїтеся.

Він жбурнув горщик на землю — і деякі з розпечених шматків вугілля впали на сухий мох, який яскраво спалахнув. Уся Рада злякано відскочила назад.

Мауглі встромив суху гілку у вогонь, почекав, доки вона запалає і почне потріскувати, а потім став крутити нею над головою в оточенні зляканих вовків.

— Ти молодець, — тихо мовив Багіра. — Врятуй Акелу від смерті. Він завжди був твоїм другом.

Акела, похмурий старий вовк, який ніколи у житті не просив милості, кинув один жалібний погляд на Мауглі, коли хлопець стояв, голий, із довгим чорним волоссям, що спадало плечима, у світлі палаючої гілки.

— Чудово! — сказав Мауглі, повільно роззираючись навкруги. — Я бачу, що ви собаки. Я йду від вас до свого народу, якщо вони і є моїм народом. Джунглі закриті для мене і я мушу забути ваші розмови і ваше товариство. Та я більш милосердний, аніж ви. Оскільки я був вашим братом у всьому, крім крові, я обіцяю, що як людина серед людей, я не зраджу вас, як ви зрадили мене. — Він штовхнув полум'я ногою — іскри розлетілися навсібіч. — Не повинно бути чварів у Зграї. Та слід сплатити борг, перш ніж я піду. — Він підійшов до Шир-Хана, який сидів та дурнувато кліпав перед полум'ям, і схопив його за шерсть на підборідді. Багіра про всяк випадок наблизився до хлопця. — Вставай, собако! — вигукнув Мауглі. — Вставай, коли говорить людина, бо я підпалю тобі шерсть!

Шир-Хан притис вуха до голови і заплющив очі, бо палаюча гілка була дуже близько.

— Цей мисливець на худобу хвалився, що уб'є мене на Раді, бо не мав можливості те зробити, коли я був малям. Утім, так чи інак, а ми, люди, завжди перемагаємо собак, коли стаємо дорослими. Тільки поворохни щелепою, Лунтрі, і я встромлю Червону Квітку просто тобі в горлянку!

Він ударив Шир-Хана гілкою по голові і тигр заскімлив та заскавчав від страху.

— Тьфу! Обсмалений кіт джунглів... Забирайся геть тепер! Та пам'ятай, що коли я наступного разу прийду на Скелю Ради, я прийду, як личить людині, зі шкурою Шир-Хана на голові. Щодо решти, Акела може йти і жити, як йому заманеться. Ви не вб'єте його, бо я цього не бажаю. Також я не думаю, що ви можете сидіти тут далі і плескати своїми язиками, бо ви миршаві собаки, яких я виганяю звідси! Забирайтеся!

Смолоскип у руках Мауглі палав, і він штрикав ним навсібіч, тож обсмалені вовки з виттям розбіглися. Зрештою, тут лишилися тільки Акела, Багіра та близько десятка вовків, що прийняли сторону Мауглі. Потім хлопцю стало так боляче на душі, як ще ніколи в житті не було боляче. Він став задихатися і схлипувати, а сльози побігли його обличчям.

— Що це? Що це? — сказав він. — Я не хочу залишати джунглів, і я не знаю, що це. Я помираю, Багіро?

— Ні, Малий Братику. Це просто сльози, які часто бувають у людей, — сказав Багіра. — Тепер я знаю, що ти доросла людина, а не людське маля. Джунглі справді закриті відтепер для тебе. Нехай течуть, Мауглі. Це просто сльози.

Тож Мауглі сів і плакав, бо серце його розбилося. Ніколи раніше в житті він не плакав.

— Тепер, — сказав він потому, — я піду до людей. Та спершу я маю попрощатися зі своєю матір'ю.

І він пішов до печери, де вона жила з Батьком Вовком, і плакав, притулившись до її шерсті, а четверо давно вже дорослих вовчат сумно вили.

— Ви не забули мене? — здивувався Мауглі.

— Ніколи не забували, відколи навчилися полювати, — сказали вовки. — Приходь до підніжжя пагорба, коли будеш людиною, і ми розмовлятимемо з тобою та ходитимемо на орані землі, аби гратися разом з тобою уночі.

— Приходь якомсь! — сказав Батько Вовк. — О, маленька розумна жабко, приходь і не барися. Бо ми вже старі, твоя мати і я.

— Приходь якомсь, — сказала і Мати Вовчиця, — мій маленький голий синку. Бо, чуєш, сину людей, я любила тебе навіть більше, ніж своїх власних малюків.

— Я обов'язково прийду, — сказав Мауглі. — І коли я прийду, шкура Шир-Хана лежатиме на Скелі Ради. Не забувайте мене! Кажіть іншим у джунглях, щоб не забували мене!

Уже світало, коли Мауглі самотньо спустився з пагорба, аби зустрітися із тими загадковими істотами, яких називають людьми.

Мисливська пісня Сіонійської Зграї

На світанку самбур ген-ген закричить —
Раз, двічі і знову!

На зарослому озері, де водопій,
Олениця підскочить — і стане як стій,
І табун запримітить розвідник малий —
Раз, двічі і знову!

На світанку самбур ген-ген закричить —
Раз, двічі і знову!

І розвідник до зграї помчить стрімголов,
Бо вовки уже передчувають улов,
Вони вистежать, знайдуть, занюхають кров —
Раз, двічі і знову!

На світанку згряя вовків загарчить —
Раз, двічі і знову!

Не лишають у джунглях ці лапи слідів,
Очі в темряві бачать таємні ходи,
Чуйне вухо почує звірину завжди —
Раз, двічі і знову!

ПОЛЮВАННЯ КАА

*У плямах — краса леопарда, у рогах — пишнота бізона.
Ловець пізнається за гартом — учися мисливських законів.
Бо тур, виявляється, б'ється, бо самбур саджає на роги, —
Із досвідом це пізнається на диких мисливських дорогах.
Не кривди чужої малечі, бо то твої браття і сестри,
Їх, може, пантера надвечір годує, ведмедиця пестить.
Ти вперше натрапив на здобич, гукаєш: «Дивіться на мене!»,
Та ще тобі вчитися довго, бо ти — жабенятко зелене.
(Настанови Балу)⁸*

Все, про що тут розповідається, трапилося до того, як Мауглі було вигнано із Сіонійської вовчої Зграї, задовго до того, як він помстився тигрові Шир-Хану. Це відбувалося в ті дні, коли Балу навчав Мауглі Закону джунглів. Великий і серйозний бурий ведмідь був у захваті від того, що має такого кмітливого учня, бо от вовчєнята, приміром, дізнаються із Закону джунглів лише те, що безпосередньо стосується їхньої зграї та племені. Вони одразу тікають геть, щойно зможуть повторити напам'ять Вірш Мисливця:

«Лапи, що тихо ступають;
очі, що в темряві бачать;
вуха, що чують вітри в їхніх схронах,
та гострі й міцні білі зуби, —
наших братів то є вірні ознаки,
крім лиш ТабŠкі-шакала
й Гієни, котрих зневажаєм».

Та оскільки Мауглі був людським дитинчам, він мусив знати набагато більше.

Бувало, чорний Багіра, ліниво прогулюючись джунглями, заходив глянути, як просуваються справи у його улюбленця, та мурчав, тручись головою об дерево, слухаючи, як Мауглі розповідав домашнє завдання. Хлопчик міг лазити вгору майже так само добре, як плавав, а плавав майже так само чудово, як бігав. Тож Балу — учитель Закону — навчав його Законам Лісу та Законам Води: як відрізнити гнилу гілку від

здорової; як ввічливо заговорити з дикими бджолами, коли несподівано натикаєшся на їхній рій, що висить за п'ятдесят футів просто над тобою; що треба сказати Кажанові Мангу, коли ненавмисне потривожиш його опівдні серед віття; і як попередити водяних змії у затоні, що ти от-от плюхнешся мало їм не на голови. Ніхто ж бо з Народу Джунглів не любить, коли його турбують, і всі ладні миттю накинутися на порушника спокою.

Затим Мауглі також вивчив Мисливський Вигук Чужинця, котрий слід голосно повторювати кожному з Народу Джунглів, хто полює поза межами власних угідь, аж поки не почуєш на нього відповіді. У перекладі він означає: «Дозвольте мені пополювати тут, бо я голодний!» Відповіддю має бути: «Тоді полюй заради їжі, але не для розваги!»

Тепер ви бачите, як багато мусив вивчити Мауглі напам'ять, і він дуже стомлювався, промовляючи одне й те ж понад сто разів поспіль. Але, як пояснив Балу Багірі того дня, коли надавав Мауглі ляпанців, а той утік сердитий, людське дитинча — це людське дитинча, а тому він має знати всі Закони джунглів.

— Але завваж, який він малесенький, — мовив Багіра, який давно б уже розпестив Мауглі, якби це залежало від нього. — Як може ця малесенька голівка витримувати всю твою безкінечну балаканину?

— А чи є у джунглях щось настільки маленьке, що його не змогли б убити? Немає. Ось тому я й навчаю його цим речам, тому й штурхаю його, — але дуже ніжно, — коли він щось забуває.

— Ніжно! Та що ти знаєш про ніжність, старий Залізолапе? — пробурчав Багіра. — Сьогодні он усе його обличчя у саднах та синцях від твоєї... ніжності. Ух!

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ